

Remissvar

Datum 2021-06-11

Diarienummer 2021-31

Remissvar avseende ”Skolbibliotek för bildning och utbildning”, delbetänkande av Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel, SOU 2021:3

Myndigheten för kulturanalys har beretts möjligheten att lämna synpunkter på ”Skolbibliotek för bildning och utbildning”, delbetänkande av Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel, SOU 2021:3.

Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) har i uppdrag att analysera och utvärdera effekterna av den genomförda kulturpolitiken i relation till de nationella kulturpolitiska målen. Utöver utvärdering och analys utgör statistik ett centralt verksamhetsområde för Kulturanalys, som har ansvar för officiell statistik inom flera delområden på kulturområdet. Kulturanalys väljer därför att i sitt remissvar kommentera de förslag i betänkandet som har bäring på antingen kulturpolitik eller statistikverksamhet. Sammantaget ser dock Kulturanalys positivt på delbetänkandets förslag som helhet, inklusive förslag till förtydligat uppdrag och huvudmannaskap för skolbiblioteken, liksom förslag till prioritering av bemanning vid skolbibliotek av biblioteks- och informationsvetenskapligt kompetent personal vars utbildning vilar på vetenskaplig grund, med föreslagen förstärkning genom forskarskola.

Förtydligande gällande inköpsstöd (4.6.1, punkt 7)

Kulturanalys ställer sig positiv till det förslag till förtydligande i förordning (2018:66) om statsbidrag till folkbibliotek som innebär att skolbibliotek måste ta del av det statliga inköpsstödet om det ska kunna utbetalas. Utöver att förtydligandet kan bli ett incitament för kommuner att i ökad utsträckning inkludera skolbibliotek i ansökningarna om inköpsstöd, kan den fortsatta samordnande roll som folkbiblioteket tilldelas i betänkandet (s. 191) antas främja fortsatt samverkan mellan folk- och skolbibliotek när skolbiblioteken föreslås få skolan som tydligare huvudman. Kulturanalys rapporter visar att det finns ett starkt samband mellan utbildning och deltagande i kulturlivet (se t.ex. Myndigheten för kulturanalys 2018, *Rummet av kultur- och medievanor i Sverige 2015*). Det är

därför viktigt att kulturpolitiken och utbildningspolitiken samverkar för att nå såväl kulturpolitiska som utbildningspolitiska mål, vilket Kulturanalys lyft fram i sina remissvar på såväl förslaget till nationell biblioteksstrategi (dnr 2019:101) som Jämlikhetskommissionens slutbetänkande (dnr 2021:2). En tydlig samverkan mellan olika bibliotekstyper är dessutom i linje med gällande bibliotekslag (SFS 2013:801), där olika bibliotekstyper med sina olika specifika uppdrag, har ett gemensamt övergripande uppdrag inom det allmänna biblioteksväsendet. Att skolbibliotek och folkbibliotek fortsatt bör samverka tydliggörs också i det konkreta syfte att ”främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet” som skolbibliotek föreslås tilldelas i skollagen (2010:800), § 30b (s. 29).

Förstärkning av Kultursamverkansmodellen (5.7.1)

Kulturanalys ställer sig positiv till den förslagna förstärkningen av kultursamverkansmodellen (s. 245), som föranleds av den föreslagna förändring i bibliotekslagen (2013:801, §11) som skulle innebära att även skolbibliotek kan inkluderas i det regionala utvecklingsarbetet på biblioteksområdet. Att tydligare inkludera skolbiblioteken i kultursamverkansmodellen kan bidra till att stärka samverkan mellan skolbibliotek och folkbibliotek och mellan utbildningspolitik och kulturpolitik. Kulturanalys vill dock betona att om förslaget ska genomföras kan det inte ske inom befintlig ram, utan förutsätter ekonomisk förstärkning av kultursamverkansmodellen.

Statistikutveckling (7.4)

Kulturanalys ställer sig positiv till förslagen om att Skolverket ska få i uppdrag att tillse att skolbibliotekarier redovisas som pedagogisk personal inom uppgiftsinsamlingen från huvudmännen inom skolväsendet (SKOLFS 2011:142) och att förordningen (2015:195) om ett nationellt informationssystem för skolväsendet ändras för att även inkludera uppgifter om specialskolan och sameskolan. Kulturanalys ställer sig även positiv till förslaget om att Skolverket får i uppdrag om att regelbundet presentera en nationell lägesbeskrivning avseende skolbibliotek, inklusive förskola och kommunal vuxenutbildning.

När det gäller delbetänkandets förslag om att ge Kungliga biblioteket i uppdrag att tillsammans med Skolverket genomföra ett tidsbegränsat utvecklingsarbete avseende den officiella biblioteksstatistiken vill Kulturanalys delge följande synpunkter. Det är viktigt att det föreslagna utvecklingsarbetet utgår från en tydlig distinktion mellan officiell statistik å ena sidan och statistik som används som underlag för verksamhetsutveckling å den andra. Det finns i delbetänkandet vissa skrivningar som tyder på att dessa två syften med statistik sammanblandas, särskilt i resonemang i relation till det identifierade behovet av en förstärkning av skolors systematiska kvalitetsarbete. Att skolenheter och skolhuvudmän inom ramen för systematiskt kvalitetsarbete behöver ”samla in och sammanställa information om

olika typer av resultat och måluppfyllelse” (s. 324) är självklart, men den typ av information som här åsyftas kan inte enkelt identifieras med den typ av information som ligger till grund för den officiella biblioteksstatistiken. Den officiella biblioteksstatistiken kan liksom all statistik säkert kvalitetsutvecklas och sådant förbättringsarbete bör Kungliga biblioteket självklart bedriva i dialog med andra berörda myndigheter och uppgiftslämnare. Samtidigt är det viktigt att den officiella biblioteksstatistiken fortsatt har fokus på de kriterier som uppställs i lagen (2001:99) om den officiella statistiken. Denna lag citeras i delbetänkandet, där det bland annat framgår att officiell statistik ”ska vara objektiv och allmänt tillgänglig samt finnas för allmän, information, utredningsverksamhet och forskning” (s. 310). I delbetänkandet understryks också att den officiella biblioteksstatistiken ska ”tillfredsställa olika behov och behöver kunna användas av olika målgrupper” (s. 326). Dessa grundläggande krav på den officiella statistiken gör att statistiken inte alltid kan användas som ett direkt underlag för verksamhetsutveckling, vilket kan leda till att just användare av den officiella biblioteksstatistiken inom skolan finner den mindre relevant (s. 326). I det föreslagna utvecklingsarbete som Kungliga biblioteket ska genomföra tillsammans med Skolverket vill Kulturanalys därför understryka vikten av att uppgifter som samlas in som grund för officiell biblioteksstatistik inte nödvändigtvis kan eller bör vara identiska med de uppgifter som samlas in inom ramen för skolornas systematiska kvalitetsarbete.

Beslut i detta ärende har fattats av Myndighetschef Mats Granér.
Utredare Jenny Johannisson har varit föredragande.

Mats Granér
Myndighetschef

Jenny Johannisson
Utredare